ŞTEFAN BACIU — TRAIAN LALESCU

LANTERNA MAGICĂ

MĂRŢIŞOR
— 1941 —

ŞTEFAN BACIU — TRAIAN LALESCU

LANTERNA MAGICĂ

PORTRETE ŞI ILUSTRAŢII DE TOMAZIU

S E S A M, D E S C H I D E - T E ! . . .

O prietenie coborîtă într'o carte. Paginile ce urmează nu vor să fie nimic mai mult decât fluturarea de albă batistă, cu care autorii pogoară nu în lume — ci între prieteni. Risipim cu sgârcenie doar una sută exemplare, dar în fiecare din acestea am pus — şi nu facem un giumbuşluc poetic — şi puţintel din noi înşine.

Nimbaţi încă de umbrele unui trecut care nu e cu prea mult în urmă, am pus pe întâia filă doar două

cuvinte, care echivalează însă pentru noi cu o mărturisire de credință. Noi vedem îngeri. Da — iubiții noștri amici — noi vedem încă îngeri și deaceea am avut îndrăsneala de-a scoate din teasc o carte, în care am pus o fâșie din lumina acestei lanterne magice. Sfidând șablonul și iubind cu o nedesmințită puritate orice lucru nou, noi (și suntem numai trei) vrem să arătăm și altora îngerii. Și așa, într'o minusculă carte de dar, ne-am luat de mână cu Cavalerul Tristei Figuri, cu Doamnele unui secol care a respirat și-a murit, îndrăsnind să ieșim și la aer, într'un cosmos foarte restrâns, pe care ni l-am întocmit noi și numai noi, cu amara migală a meșterului aurar. Mai mult nici n'am prea vroi. Căci într'o cărțulie pentru iubite, pentru cercul închis al prietenilor și al câtorva oameni de inimă, ajunge să atingi doar o coardă ca să vibreze un suflet. Iată dece n'am svârlit lumina lanternei. Criticii gușați, esteții sașii, binevoitorii știrbi, poate că ar fi orbit, în blânda și neștiuta ei lumină. Și nu suntem chiar atât de răi.

Dar într'o zi de întâiu mărțișor, am pornit-o și noi pe sub balcoane și prin curți, la oameni, la cei dragi și la cei buni. O rază de soare ne-a arătat drumul din casă în casă și la fiece ușe deschisă, dar deschisă cu un deget discret, am pornit un cânt de flașnetă.

Îi auziți ecoul, prieteni?

A R S   P O E T I C A

Nu'ncape'n versuri toată poesia,
Cum într'o scoică nu se'nchide marea;
Cuvinte tari, vă'nghite depărtarea —
Cum în tării se pierde ciocârlia!

Poeți, zadarnic vă luptați cu zarea,
Cu praștia veți lovi zădărnicia —
Și nu veți prinde'n ritmuri melodia,
În care zeii au purces Cântarea.

Un stih e sânge, strofa este trudă,
Suntem fierarii ce din greu asudă.
Isbind mereu mai tare'n nicovală,

Zâmbim, plângând în stranie tăcere.
Târziu, răpuşi de-o calmă oboseală,
Ne auzim: o muzică de sfere.

CÂNTEC CITADIN

O, ceasurile noastre lungi de hoinăreală,
Prin străzi pustii şi parcuri desfrunzite,
Sunt ore calme, care poate'nşeală,
Dar alergăm, căci timpul ne înghite,
O, ceasurile noastre lungi de hoinăreală!

Ca toamna asta, alta n'o să fie.
Iubita mea, ce simplu toate pier —
Răstimpuri dragi, cu ce melancolie
Iţi văd pe piept acelaşi giuvaer,
Ca toamna asta, alta n'o să fie.

Prin florării, la anticari, pe bulevarde,
Lumina ta o'nvăţ şi-o sprijinesc,
Sunt bucurii prea mari, tristeţi bastarde,
Ce'n trena lor de vis ne'nvăluesc,
Prin florării, la anticari, pe bulevarde.

Şi nopţi de sticlă în grădini cernite
— Eu sânt al nu-ştiu-câtelea Pierrot —
Pe cer sânt stele, sânt ţigări strivite,
Eu îţi vorbesc, tu-mi spui doar : o !
Şi nopţi de sticlă în grădini cernite.

Singurătăţi în doi, tăceri de-o clipă,
Mari mărunţişuri printre cari trăesc,
V'ascund în mine, ca subt o aripă,
Nu ştiţi cât harul vostru îl iubesc,
Singurătăţi în doi, tăceri de-o clipă!

SEARA, LA CALMA LUMINĂ...

— Hexametrii —

Seara, la calma lumină a lămpii, torc gânduri
Şi-mi împletesc viitorul cu fumul ţigării,
Împerechind destinul cu draga ta umbră,
Fată iubită, te bănui în toate tainele lumii.
Poate vom sta odată, aşa, împreună
Şi-om alinta, zâmbind, un vis fără seamăn,
Vis pe care îl ţese ursita — paianjen de aur —
Între cei patru pereţi ai lumii aceste.
Calmă şi bună ar fi fericirea ce-o dibui,
Am făuri universuri din albe himere;

Noaptea, furtuna iubirii ar stinge şi luna,
Ne-am cufunda în marile mări, ca gemene plante.
Tu mi-ai fi reazimul, pâinea şi-oglinda,
Tu mi-ai fi bolta albastră brăzdată de vânturi,
Tu mi-ai fi steaua polară şi calea lactee,
Fată iubită, ai fi în toate tainele lumii.
Dar mă aduce'n prezent bătaia grăbită
A unei inimi fierbinţi şi făr' de hodină,
Am scuturat, pierdut, tot scrumul ţigării.
...Ştiu : încă nu e timp să torc atâtea gânduri dorite !...

M A D R I G A L

— anno 1900 —

Intr'o seară, Doamnă, veţi uita,
Şi tic-tacul inimii aceste,
Ca pe-o cine ştie ce, demult, poveste,
Care'n surii codrii apunea.

Frumuseţea Voastră azi mai stăruie,
Mâine tâmplele vor fi brumate,
Cu ninsori de grea singurătate,
O statuie, Doamnă, ce se năruie.

E amară strofa ce V'o cânt !
Ştiu : întotdeauna mustul,
Indulcitu-V'a cu floarea-i gustul,
Iată, cupele azi goale sânt.

Uită, Doamnă, inima şi fii
Tot frumoasă când Te plouă anii!

Infloresc sub geamul Tău castanii,
Ca pe vremuri, albi, în poesii.

ALTĂ VACANŢĂ

Când târziu sub floarea lămpii îmi privesc adolescenţa,
Ca pe-o pasăre răpusă într'o toamnă grea şi bună,
Nu-mi aud bătaia tâmplei, nici nu-mi măsur reverenţa,
Ci în suflet ca'ntr'o urnă amintirea se adună.
O mai aflu, câteodată, şi tresar zâmbind mirat:
O eşarfă sau o carte pe un fund uitat de ladă;
Câte vise, câte molii la lumină au sburat,
În odaie risipindu-şi melancolica zăpadă !
Hai, revarsă-te tristeţe din scrisori cu file multe :
Tu eşti dragostea de-atuncea, tu eşti lacrima de-acum,

Un străin fumând alene va putea să te asculte,
Căci trecutul se destramă, ca o umbră, ca un scrum.
Toată lumea era altfel, dăruindu-şi poesia
În amurguri desfrunzite şi prin parcuri fără flori:
Prieteni vechi, femei iubite, unde vă e melodia,
Ce-o cântam cu ani în urmă, anii mei risipitori!

Ce departe, azi, de toate mă surprinde ochiul vieţii,
Înfruntând viforniţi grele, năzuind spre-o stea visată
Şi suişu-acesta lacom, pe buestrul tinereţii
Îl împiedică Prostia, ca o mare blestemată.
Lupta mea de înger singur, o cunosc puţini de tot,
Dar îndemnul lor mi-e spadă şi frăţia lor mi-e scut,
Lancea mea loveşte aprig, peste frunte, peste bot
Şi mergând pe-aceaşi cale, ştiu un singur început.
Cântec nou, colindă bună, eu te nasc şi eu te-ucid,
Străbătându-mi poesia, tu renaşti în viaţa mea,
Inchizându-ţi strofa 'n carte, dintr'o floare te deschid.
Anii adumbresc doar fruntea, nu lumina de sub ea!

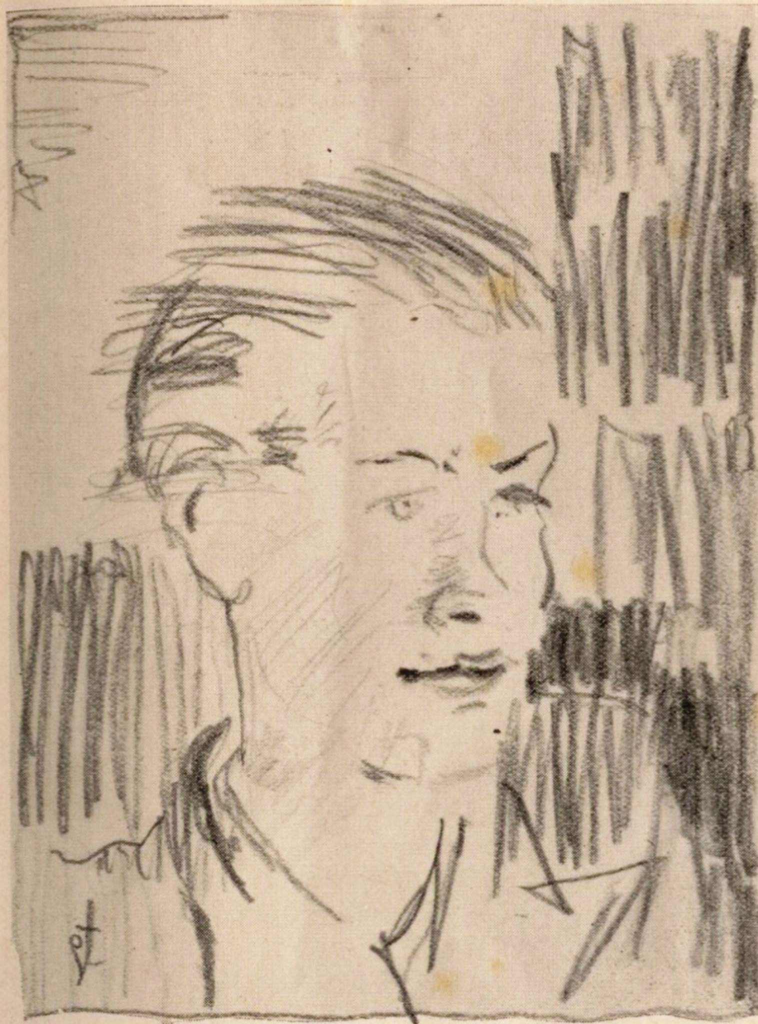
R E T R O S P E C T I V Ă

Când seara, uneori, rămân cu mine,
Zaraf al tinereţii risipite,
Aştept corabia care nu mai vine,
Dar timpul, ca o mare, mă înghite.

Eu am clădit, însângerând mistria;
N'am ridicat doar umbre an de an.
Nici un nabab nu mi-a urcat simbria:
Un cântec eu — şi el un ban.

Sublimă soartă, care eşti cum eşti,
Ce stavile mai poţi să-mi pui în cale!
Te văd cum scazi şi simt cum te sleeşti,
Urcând pe coborâşul vrerii tale.

Eu lupt şi simt o aspră voluptate,
Însingurându-mă, eu nu mă sparii.
Pe drumul meu spre-o limpede cetate,
Zâmbesc, de-aud răgind măgarii.

G E N E R A Ţ I E

Sunt nopţi când stelele surîd mai albe,
Şi zile când şi ceru-i mai senin...
Porniţi atunci, voi, vânători de vise
Să potoliţi nedesluşitul chin.

Ce mână nevăzută vă îmbie,
Şi cine vi-i tovarăşul de drum !
Se sbate gândul prins în colivie
Şi râsul vostru se preface'n scrum.

Aţi spart de mult oglinzile cu praştia;
Vă surîdeau, din apa lor, păpuşi.
Vă'nspăimântase faţa voastră albă
Şi mâna moartă pe un mort arcuş

Spre care culmi se'nnalţă-acuma visul !
Răspundeţi, fraţii mei pociţi...
Aţi căutat, ca mine, paradisul !
Voi, fraţii mei nemernici şi iubiţi...

Sunt nopţi când stelele surîd, mai albe,
Şi zile când şi ceru-i mai senin...
Hei, vagabonzi desprinşi din alte veacuri,
Uitaţi-vă şi'n ochii mei puţin.

C L A S A II-a B

Ne-ai chemat, odată, domnule fotograf în curte
Şi ne-ai rugat să stăm, o clipă, cuminţi;
Ne-am închis nasturii uniformei prea scurte,
Priveam aparatul dumitale cu inima'n dinţi.

Domnule fotograf, purtai lavalieră şi plete;
Aveai un nume rusesc şi noi te credeam cazac.
Desenam Siberii'ntinse în caete,
Iar cel mai poznaş îţi făcuse un chip ca de drac.

Toţi visam... Toţi elevii nebuni din clasa II-a B...
Dumneata ne-ai prins visele pe o bucată de carton;
Lumea era, toată, a noastră pe-atuncea... Ehe !...
Păzeam cerul în fiecare seară, cu toţii, plantoni.

Acum suntem împreună doar în „poza“ de pe perete;
Ne-am despărţit, poate, fiindcă ne cunoşteam prea bine.
Puţini dintre fraţii tăi te mai cunosc, băete !...
Ehei ! Dracilor din a II-a B, vă mai aduceţi aminte de mine !

Unde eşti, domnule fotograf să ne aduni,
Să ne arăţi cum să stăm şi cum să zâmbim !
Ne-am răsfirat în lume să căutăm cununi...
N'ai să ne mai cunoşti, domnule fotograf... Îmbătrânim.

PRIMUL POEM

Râdeţi, prieteni... Mi-am găsit primul poem ;
Erà ascuns într'un uitat maculator...
Tare mă privea ursuz, bănuitor;
Se-aşteptà să'l iau în râs sau să'l blestem.

Primul poem... Primele versuri şchioape...
Cum se numea fata după care plângeam !
Îmi rezemam fruntea bolnavă de-un geam,
Bănuiam umbra fetei iubite, pe-aproape.

Aş vrea, acum, să mă desprind din rânduri:
Un băetan timid cu faţa tristă.
Plângeau iubiri în versuri şi'n batistă...
Azi mă privesc în silă, dus pe gânduri.

Nu te'nţeleg... Întoarce-te'n caete,
Ascunde-te în versul demodat.
E o cocioabă, bietul tău palat...
Ai să te stingi, uitat în vechi sonete.

D O N   Q U I C H O T T E

Tu nu ştii când te-am întâlnit întâia oară:
Te sprijineai, în lance, pe o carte;
Pornise gândul tău hoinar, departe,
Să mai găsească'n lume o comoară.

Şi, vezi... Atunci copilu'n albe haine
A înţeles că o să te iubească.
Îi aprinseseşi gândul ca pe-o iască.
Îl îndrumai spre nepătrunse taine.

*

Şi dintr'un vis, tu ai rodit în mine
Ca o sămâţă în pământ mănos;
Eu ţi-am cetit trecutul luminos
În pagini prăfuite ca şi tine.

Ca tine sunt în luptă cu morile de vânt
Iar lancea mea sdrobeşte doar himere...
Eu voiu goni într'una, cavalere,
După palatele ascunse în cuvânt.

Nu am nevoe de năframa'n care
Plâng babele şi pruncii o durere.
Eu sorb venin cum sug din faguri miere
Şi vreau să fur şi razele din soare.

Pe drumul alb copiii se feresc de mine
Iar babele se'nchină'n urma mea...
Nu ştie nimeni c'am vorbit cu-o stea
Şi-am râs cu gândurile, roiu de-albine.

Şi-atunci când simfonia nopţii-alungă note
Pe portativul sufletului meu deschis
Privesc cum se înnalţă'ncet un vis,
Iar eu pornesc spre tine, Don Quichotte.

T O A M N Ă, A C O L O

Oraş care zâmbeşti doar două luni,
Ai chemat rugina toamnei să vină,
Să te îmbrace 'n vechea-i crinolină
Ca pe-o bunică-ascunsă'n rugăciuni.

Nu mă'ntrebà de ce iar am venit,
— Un călător c'un geamantan de vise —.
Oraş prea mic, cu porţile închise
În seara asta tristă m'ai primit.

Am întâlnit iar munții de cerneală,
Și-acelaș brad urcà — haiduc — spre cer.
Cu mâna 'ntinsă am pornit stingher
Printr'un oraș tăcut, o catedrală.

Doar am privit aceleași case scunde
Și-aceleași străzi pe care am mai mers:
Aici am râs... acolo-am scris un vers
Cu slove mari ca visele, rotunde.

Din bietul târg surîsul a fugit
Ascuns în buzunarul toamnei reci.
Tu, haimana, acuma poți să pleci
C'o traistă goală, visul ne'mplinit.

Predeal, o seară de toamnă

J O A C Ă

Pumnareta, pumnapi,
În joacă cine-o să mai intre'acum !
Tovarășii mei au pornit pe alt drum...
Au rămas, doar, umbrele unor copii.

Fata gătită'n rochie de mireasă,
Prietena mea, Moartea, iubita mea,
O să iasă astăzi la poarta de nea
Ça s'o deschidă înspre țara luminoasă.

Omul pe care'l cunosc din oglindă
O să râdă cum n'a mai râs nici-odată,
Şi-o să se-avânte'n joaca minunată...
Cine-o să fugă după el să mi-l prindă !

S'au tras din cartea aceasta 100 de exemplare.

Nici-un volum n'a fost pus în librării, cartea fiind mărţişorul pe care'l oferă autorii, prietenilor lor.

Primele cinci exemplare au fost tipărite pe hârtie velină chamois specială, trei pentru autori şi ilustrator, unul pentru Adina şi unul pentru Tica.

Exemplarul No. 6

Tipărit pentru D. Pan. M. Vizirescu

1 Martie 1941

BUCOVINA
I. E. TOROUŢIU
BUCUREŞTI